Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

8. svibnja 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2006/114/EZ – Zavaravajuće oglašavanje i komparativno oglašavanje – Članak 4. točka (c) – Dopušteno komparativno oglašavanje – Internetska stranica na kojoj se nudi usluga *online* usporedbe ponuda osiguranja – Usporedba koju provodi treći posredstvom sustava ocjenjivanja ili bodovanja – Članak 2. točka (c) – Identifikacija ‚konkurenta' – Nepostojanje"

U predmetu C-697/23,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka), odlukom od 7. studenoga 2023., koju je Sud zaprimio 17. studenoga 2023., u postupku

HUK-COBURG Haftpflicht-Unterstützungs-Kasse kraftfahrender Beamter Deutschlands a.G. in Coburg

protiv

Check24 Vergleichsportal GmbH,

CHECK24 Vergleichsportal für Kfz-Versicherungen GmbH,

CHECK24 Vergleichsportal für Sachversicherungen GmbH,

CHECK24 Vergleichsportal für Krankenversicherungen GmbH,

CHECK24 Vergleichsportal für Vorsorgeversicherungen GmbH,

CHECK24 Vergleichsportal für Versicherungsprodukte GmbH,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: N. Jääskinen (izvjestitelj), predsjednik vijeća, A. Arabadjiev i M. Condinanzi, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

* Jezik postupka: njemački

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za HUK-COBURG Haftpflicht-Unterstützungs-Kasse kraftfahrender Beamter Deutschlands a.G. in Coburg, H.-J. Omsels, *Rechtsanwalt*,

– za Check24 Vergleichsportal GmbH, CHECK24 Vergleichsportal für Kfz-Versicherungen GmbH, CHECK24 Vergleichsportal für Sachversicherungen GmbH, CHECK24 Vergleichsportal für Krankenversicherungen GmbH, CHECK24 Vergleichsportal für Vorsorgeversicherungen GmbH, CHECK24 Vergleichsportal für Versicherungsprodukte GmbH, A. Bauer, *Rechtsanwalt*,

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju E. Manza, *avvocato dello Stato*,

– za Europsku komisiju, P. Kienapfel i B.-R. Killmann, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 4. točke (c) Direktive 2006/114/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o zavaravajućem i komparativnom oglašavanju (SL 2006., L 376, str. 21.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 22., str. 96.).

2 Taj je zahtjev upućen u okviru spora između HUK-COBURG Haftpflicht-Unterstützungs-Kasse kraftfahrender Beamter Deutschlands a.G. in Coburg (u daljnjem tekstu: društvo HUK-Coburg) i Check24 Vergleichsportal GmbH i dr. (u daljnjem tekstu, zajedno: društvo Check24) u vezi sa zahtjevom za prestanak povrede u pogledu sustava *online* usporedbe posredstvom ocjenjivanja na internetskoj stranici kojom je potonje društvo upravljalo.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 U skladu s člankom 1. Direktive 2006/114:

„Svrha ove Direktive je zaštita trgovaca od zavaravajućeg oglašavanja i nepoštenih posljedica takvog oglašavanja te utvrđivanje uvjeta prema kojima se dopušta komparativno oglašavanje.”

4 Članak 2. točka (c) te direktive propisuje:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

(c) ‚komparativno oglašavanje' znači svaki oblik oglašavanja koje izrijekom ili prešutno identificira konkurenta ili robe ili usluge koje taj konkurent nudi."

5 Člankom 4. navedene direktive predviđa se:

„Komparativno oglašavanje, ako se odnosi na uspoređivanje, dopušteno je ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

[…]

(b) ako ono uspoređuje robe ili usluge koje zadovoljavaju iste potrebe ili koje su namijenjene u iste svrhe;

(c) ako ono objektivno uspoređuje jedno od ili veći broj materijalnih, relevantnih i reprezentativnih provjerljivih svojstava tih roba i usluga, koja mogu obuhvaćati i cijenu;

(d) ako ono ne diskreditira niti ne blati robne žigove, zaštićena imena, ostala razlikovna svojstva, robe, usluge, djelatnosti ili prilike konkurenta;

[…]

(h) ako ono ne stvara zbunjenost među trgovcima, između oglašivača i konkurenta ni između robnih žigova, zaštićenih imena, ostalih razlikovnih svojstava, roba ili usluga oglašivača i robnih žigova, zaštićenih imena, ostalih razlikovnih svojstava, roba ili usluga njegovog konkurenta."

6 Članak 5. stavak 1. prvi podstavak te direktive određuje:

„Države članice osiguravaju odgovarajuća i učinkovita sredstva borbe protiv zavaravajućeg oglašavanja i izvršavaju sukladnost s odredbama o komparativnom oglašavanju u interesu trgovaca i konkurenata."

Njemačko pravo

7 Članak 6. Gesetza gegen den unlauteren Wettbewerb (Zakon o suzbijanju nepoštenog tržišnog natjecanja) od 3. srpnja 2004. (BGBl. 2004. I, str. 1414.), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: UWG), određuje:

„(1) Komparativno oglašavanje čini svaki oblik oglašavanja koje izrijekom ili prešutno identificira konkurenta odnosno robe ili usluge koje konkurent nudi.

(2) Nepošteno postupa svaka osoba koja se koristi komparativnim oglašavanjem ako se ono:

[…]

2. objektivno ne odnosi na jedno ili više bitnih, relevantnih, provjerljivih i reprezentativnih svojstava ili na cijenu tih roba ili usluga;

[…]"

Glavni postupak i prethodno pitanje

8 Društvo HUK-Coburg je društvo majka velike njemačke grupe društava za osiguranje čija društva kćeri nude osiguranja u različitim područjima, među ostalim u području osiguranja motornih vozila.

9 Društvo Check24 je pak grupa društava osnovanih u skladu s njemačkim pravom, koja upravlja internetskom stranicom *online* uspoređivača, pri čemu se korisnicima te stranice besplatno nudi mogućnost uspoređivanja različitih proizvoda, među kojima i programa osiguranja. Takva se usporedba provodi na temelju niza kriterija, među ostalim cijene, posredstvom ocjena dodijeljenih različitim programima osiguranja (u daljnjem tekstu: ocjene). Ta internetska stranica također nudi mogućnost da se, eventualno, sklope ugovori s distributerima tih proizvoda.

10 Ti su uspoređivači, u načelu, oblikovani prema istom modelu, u različitim predmetnim vrstama osiguranja. Stranica s rezultatima dobiva se nakon unosa određenih referentnih podataka – od kojih su neki obvezni, a drugi fakultativni – o ugovaratelju osiguranja i željenom proizvodu. Ta stranica sadržava popis programa osiguranja različitih osiguratelja te kratak pregled informacija koje se na njih odnose, a koje se smatraju bitnima, odnosno ime osiguratelja, cijenu predmetnog programa, ali i, u obliku ključnih riječi, pojedinosti o tom programu. Osim toga, ocjena – koja je izričito navedena kao takva – prikazana je u pravokutnom polju uokvirenom plavom bojom, ispod naziva uspoređenog osiguratelja. Tom se ocjenom iskazuje brojčana vrijednost od 1,0 do 4,0 te joj se, ovisno o slučaju, prilažu izrazi „vrlo dobar”, „dobar”, „zadovoljavajući” ili „dostatan”, koji se dodjeljuju svakom osiguratelju. Na vrhu tog popisa nalazi se prva ponuda, koja je u većini slučajeva označena napomenom „Preporuka za omjer kvalitete i cijene”, nakon koje slijedi druga ponuda, označena navodom „Preporuka u pogledu uspješnosti”.

11 Sljedeće se ponude u načelu razvrstavaju prema rastućem redoslijedu cijena, ali klijent također ima mogućnost da, klikom na odgovarajuće gumbe, dobije drukčiji redoslijed rangiranja: odnosno, prema nazivima dotičnih osiguratelja, razvrstane po abecednom redu, prema ocjenama, razvrstane silaznim redoslijedom te prema ocjenama klijenata, razvrstane od najbolje do najmanje dobre. Osim toga, ako korisnik prijeđe pokazivačem miša preko polja koje sadržava ocjenu, u skočnom se prozoru prikazuju osnovne informacije o toj ocjeni.

12 Navedena ocjena temelji se na sustavu bodova koji se oslanja na različite „parametre ocjenjivanja”, a sastoji se od bodova dodijeljenih do određene gornje granice, koji, zbrajanjem, daju ukupan broj bodova. Ti parametri ocjenjivanja i taj ukupni rezultat variraju ovisno o vrsti osiguranja o kojem je riječ. Navedeni parametri ocjenjivanja grupirani su u podskupove ili kategorije, koje su različite ovisno o vrstama osiguranja o kojima je riječ, i popraćeni su zelenom ili žutom oznakom ili crvenim križićem. Na dnu tog skočnog prozora navedeno je da ti simboli znače „vrlo dobro”, „prosječno” odnosno „ispod prosjeka/neosigurani rizik”.

13 U tom je kontekstu društvo HUK-Coburg tijekom 2020. pokrenulo postupak pred Landgerichtom Köln (Zemaljski sud u Kölnu, Njemačka) protiv društva Check24, tvrdeći, među ostalim, da su, kad je riječ o osiguranju motornih vozila, usporedbe ponuđene na predmetnoj internetskoj stranici posredstvom ocjena protivne članku 6. stavku 2. točki 2. UWG-a. Taj je sud potvrdio to rasuđivanje u presudi od 22. travnja 2020., na temelju koje je društvo Check24 izmijenilo tu internetsku stranicu u pogledu proizvoda osiguranja motornih vozila te je dotičnim potrošačima stavilo na raspolaganje dodatne informacije o ocjenama. Nakon toga je društvo Check24 također provelo slične izmjene u pogledu drugih proizvoda osiguranja.

14 Društvo HUK-Coburg podnijelo je 26. studenoga 2020. tužbu navedenom sudu protiv društva Check24 Vergleichsportal, društva zaduženog za stavljanje navedene internetske stranice na raspolaganje potrošačima. Na zahtjev društva HUK-Coburg, taj je sud rješenjem od 22. ožujka 2021. uputio predmet Landgerichtu München I (Zemaljski sud u Münchenu I, Njemačka), sudu koji je uputio zahtjev. Društvo HUK-Coburg podnijelo je zahtjev za prestanak povrede i zahtjev za naknadu štete koji su se odnosili na konkretne oblike povrede, među ostalim, prikazivanja ocjena na stranicama rezultata pretraživanja kao takvih, ali i u kombinaciji s odgovarajućim informacijama posredstvom skočnih prozora. U tom je pogledu istaknulo da takve ocjene predstavljaju komparativno oglašavanje koje je nedopušteno u skladu s nacionalnim pravom, zbog toga što ih treba smatrati vrijednosnim prosudbama koje ne mogu biti predmetom komparativnog oglašavanja jer odražavaju lažnu objektivnost i za potrošača mogu biti iznimno zavaravajuće.

15 Društvo HUK-Coburg proširilo je 20. rujna 2021. tu tužbu na društvo Check24. Konkretno, društvo HUK-Coburg zatražilo je od društva CHECK24 Vergleichsportal für Sachversicherungen GmbH da prestane prikazivati programe osiguranja kućanstva i osiguranja troškova pravne zaštite razvrstane na temelju njihovih cijena i ocjena klijenata.

16 Sud koji je uputio zahtjev smatra da pitanje o tome zabranjuje li članak 6. stavak 2. točka 2. UWG-a općenito usporedbu posredstvom ocjena, kao što je ona o kojoj je riječ u sporu koji se pred njim vodi, ovisi o tumačenju članka 4. točke (c) Direktive 2006/114.

17 Taj sud najprije smatra da je ocjena brojka koja, sama po sebi, potrošaču ne daje informaciju o uspoređenom proizvodu koja je dovoljno važna za donošenje odluke o kupnji, tako da ta ocjena ne predstavlja svojstvo proizvoda u smislu članka 4. točke (c) Direktive 2006/114.

18 Nadalje, primjećuje da je dodjeljivanje bodova ili ocjenâ subjektivna radnja, dok ta odredba izričito zahtijeva objektivnu usporedbu. Prema njegovu mišljenju, takva se objektivnost zahtijeva usporedno s provjerljivošću i stoga mora imati samostalno značenje, neovisno o njoj.

19 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe da se Direktiva 2006/114 u načelu odnosi na komparativno oglašavanje sa stajališta tržišnog natjecanja i politike zaštite potrošača te da joj je jedini cilj zaštititi potrošače i konkurente od mogućih nedostataka tog oglašavanja. U tim okolnostima, prema mišljenju tog suda, uvjete iz članka 4. točke (c) Direktive 2006/114 treba široko tumačiti.

20 Naposljetku, navedeni sud smatra da sustav ocjenjivanja ili bodovanja omogućuje sažeti prikaz usporedbe velikog broja kriterija i stoga može predstavljati pomoć potrošaču u okviru složenih transakcija kupnje.

21 U tim je okolnostima Landgericht München I (Zemaljski sud u Münchenu I) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Treba li članak 4. točku (c) Direktive [2006/114] tumačiti na način da se uvjeti za dopušteno komparativno oglašavanje u skladu s tom odredbom mogu ispuniti i ako se uspoređivanje provodi na temelju sustava ocjenjivanja ili bodovanja?”

O prethodnom pitanju

22 Uvodno valja podsjetiti na to da je, u okviru suradnje između nacionalnih sudova i Suda ustanovljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sucu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da donese odluku u postupku koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud mora, ako je potrebno, preoblikovati postavljena pitanja Naime, zadaća je Suda tumačiti sve odredbe prava Unije koje su nacionalnim sudovima potrebne za rješavanje sporova koji se pred njima vode, čak i ako te odredbe nisu izričito navedene u pitanjima koja su ti sudovi uputili Sudu (presuda od 7. studenoga 2019., K. H. K. (Blokada računa), C-555/18, EU:C:2019:937, t. 28. i navedena sudska praksa).

23 Stoga, čak i ako se postavljena pitanja formalno odnose na tumačenje članka 4. točke (c) Uredbe 2006/114, konkretno na pitanje mogu li se uvjeti za dopušteno komparativno oglašavanje ispuniti ako se uspoređivanje provodi na temelju sustava ocjenjivanja ili bodovanja, takva okolnost ne sprečava Sud da pruži sve elemente tumačenja prava Unije koji bi mogli biti korisni za donošenje odluke u glavnom predmetu. U tom je smislu na Sudu da iz svih podataka koje je dostavio nacionalni sud, a posebno iz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku, izdvoji one dijelove prava koje je potrebno tumačiti imajući u vidu predmet glavnog postupka (vidjeti po analogiji presudu od 7. studenoga 2019., K. H. K. (Blokada računa), C-555/18, EU:C:2019:937, t. 29. i navedenu sudsku praksu).

24 U ovom slučaju, s obzirom na elemente koji proizlaze iz zahtjeva za prethodnu odluku, valja ispitati može li se usluga *online* uspoređivanja proizvodâ osiguranja koju pruža poduzetnik smatrati „komparativnim oglašavanjem” u smislu članka 2. točke (c) Direktive 2006/114 i, ako je to slučaj, ispunjava li takav oblik oglašavanja kriterije dopuštenosti utvrđene tom direktivom.

25 Tim se člankom 2. točkom (c) pojam „komparativno oglašavanje” definira kao „svaki oblik oglašavanja koje izrijekom ili prešutno identificira konkurenta ili robe ili usluge koje taj konkurent nudi”.

26 U tom je pogledu Sud već pojasnio da specifičan element pojma komparativnog oglašavanja čini identificiranje oglašivačeva konkurenta ili robe i usluga koje on nudi (presude od 19. travnja 2007., De Landtsheer Emmanuel, C-381/05, EU:C:2007:230, t. 27. i od 18. studenoga 2010., Lidl, C-159/09, EU:C:2010:696, t. 30.).

27 Prema tome, kao što je to Europska komisija pravilno istaknula, u ovom je slučaju stoga odlučujuće znati može li se grupu društava koja nude usluge *online* uspoređivanja proizvoda osiguranja kvalificirati kao „konkurenta” – u smislu članka 2. točke (c) Direktive 2006/114 – grupe društava za osiguranje.

28 Iz toga slijedi da oglašivač, odnosno društvo Check24, mora biti konkurent društva HUK-Coburg kako bi se osporavana praksa smatrala komparativnim oglašavanjem u smislu tog članka 2. točke (c) i kako bi ta praksa stoga mogla biti obuhvaćena područjem primjene te direktive, što je na sudu koji je uputio zahtjev da ispita.

29 U tom pogledu valja istaknuti da ni ta odredba ni bilo koja druga odredba navedene direktive ne sadržava definiciju pojma „konkurent”.

30 Kad je riječ o tom pojmu „konkurent”, valja podsjetiti na to da je Sud već pojasnio da svojstvo konkurentskih poduzetnika, obuhvaćeno pojmom komparativnog oglašavanja, po definiciji počiva na zamjenjivosti robe ili usluga koje ti poduzetnici nude na tržištu (presude od 19. travnja 2007., De Landtsheer Emmanuel, C-381/05, EU:C:2007:230, t. 28. i od 18. studenoga 2010., Lidl, C-159/09, EU:C:2010:696, t. 30.).

31 Zbog toga članak 4. točka (b) Direktive 2006/114 uvjetuje dopuštenost komparativnog oglašavanja time da se njime uspoređuju roba ili usluge koje zadovoljavaju jednake potrebe odnosno imaju istu namjenu (vidjeti u tom smislu presudu od 19. travnja 2007., De Landtsheer Emmanuel, C-381/05, EU:C:2007:230, t. 29.).

32 Osim toga, kao što je to Sud već presudio, činjenica da proizvodi mogu, u određenoj mjeri, ispunjavati istovjetne potrebe dovodi do zaključka da između njih postoji određeni stupanj zamjenjivosti (presude od 19. travnja 2007., De Landtsheer Emmanuel, C-381/05, EU:C:2007:230, t. 30. i od 18. studenoga 2010., Lidl, C-159/09, EU:C:2010:696, t. 32.).

33 Naposljetku, konkretna ocjena tog stupnja zamjenjivosti, koju moraju poduzeti nacionalni sudovi i koja se mora provesti s obzirom na ciljeve Direktive 2006/114 odnosno na načela razvijena sudskom praksom Suda, pretpostavlja ispitivanje kriterija na temelju kojih se može zaključiti da postoji odnos tržišnog natjecanja između barem jednog dijela asortimana proizvoda koje nude poduzetnici o kojima je riječ (vidjeti u tom smislu presudu od 19. travnja 2007., De Landtsheer Emmanuel, C-381/05, EU:C:2007:230, t. 33.).

34 U ovom slučaju, s obzirom na prethodna razmatranja, ispitivanje postojanja odnosa tržišnog natjecanja između društava Check24 i HUK-Coburg, koje mora provesti sud koji je uputio zahtjev, morat će se temeljiti na analizi eventualne zamjenjivosti usluga koje nude stranke glavnog postupka, a čiji je cilj utvrditi posluju li one na istom tržištu.

35 U tom pogledu, iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da, dok društvo HUK-Coburg svojim klijentima pruža usluge osiguranja u različitim područjima, društvo Check24 ne nudi sâmo takve usluge, nego samo *online* uspoređivanje različitih programa usluga osiguranja koje nude društva za osiguranje putem sustava ocjenjivanja ili bodovanja i, po potrebi, nudi, kao posrednik, mogućnost sklapanja ugovora s društvima za osiguranje koja pružaju uspoređene usluge.

36 Stoga, s obzirom na to da iz tog spisa proizlazi da društvo Check24 upravlja *online* uspoređivačem usluga osiguranja i da sâmo nije društvo za osiguranje, ono ne može pružati niti raspolagati takvim uslugama, uključujući kada samo kao posrednik omogućuje sklapanje ugovora između klijenata i distributera proizvoda osiguranja.

37 Stoga se čini, pod uvjetom da to dodatno provjeri sud koji je uputio zahtjev, da grupa društava za osiguranje, kao što je društvo HUK-Coburg, i grupa društava koja pružaju usluge *online* uspoređivanja proizvoda osiguranja, kao što je društvo Check24, nude usluge koje nisu zamjenjive i koje stoga posluju na različitim tržištima usluga.

38 Iz toga slijedi da pojmom „komparativno oglašavanje” u smislu članka 2. točke (c) Direktive 2006/114 nisu obuhvaćene usluge *online* uspoređivanja proizvoda osiguranja koje pruža poduzetnik koji nije identificirao ni svojega konkurenta ni robu ili usluge koje nudi takav konkurent.

39 S obzirom na sva prethodna razmatranja, sudu koji je uputio zahtjev valja odgovoriti tako da članak 2. točku (c) Direktive 2006/114 treba tumačiti na način da pojam „komparativno oglašavanje” iz te odredbe ne obuhvaća uslugu *online* uspoređivanja proizvoda ili usluga koje pruža poduzetnik koji nije „konkurent” u smislu navedene odredbe, to jest koji sam ne nudi proizvode ili usluge koje uspoređuje i koji, stoga, posluje na tržištu zasebnih proizvoda ili usluga. Isto vrijedi i kada taj poduzetnik djeluje kao posrednik i omogućava potrošačima sklapanje ugovora s poduzetnicima koji nude dotične proizvode ili usluge, pri čemu sam ne posluje na tržištu tih proizvoda ili tih usluga.

Troškovi

40 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

Članak 2. točku (c) Direktive 2006/114/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2006. o zavaravajućem i komparativnom oglašavanju

treba tumačiti na način da:

pojam „komparativno oglašavanje” iz te odredbe ne obuhvaća uslugu *online* uspoređivanja proizvoda ili usluga koje pruža poduzetnik koji nije „konkurent” u smislu navedene odredbe, to jest koji sam ne nudi proizvode ili usluge koje uspoređuje i koji, stoga, posluje na tržištu zasebnih proizvoda ili usluga. Isto vrijedi i kada taj poduzetnik djeluje kao posrednik i omogućava potrošačima sklapanje ugovora s poduzetnicima koji nude dotične proizvode ili usluge, pri čemu sam ne posluje na tržištu tih proizvoda ili tih usluga.

Potpisi